
SENDİKAL HAKLAR KURULTAYI'NI AÇIŞ KONUŞMASI(*)

Değerli Arkadaşlarım,

Sayın Konuklar,

Saygıdeğer Basın Mensupları...

Türkiye'de 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle sekiz yıl kesintiye uğratılan örgütlü öğretmen hareketi, bu kez EĞİT-DER olarak bilinen biçimiyle yaklaşık iki yıldan bu yana devinimdedir. 100 yıllık geçmişi bulunan ve Ulusal Kurtuluş Savaşımıza olan katkılarıyla da bilinen bu devinim, köy enstitülü öğretmenlerin Köy Öğretmen Dernekleri ile TÖDMF evrelerinde, TÖS, İLK-SEN ve TÖB-DER dönemlerinde Türkiye'nin eğitim ve siyasa tarihine geçen kimi önemli etkinlikler ortaya koymuştur. Büyük eğitim mitingi (1963), Devrimci Eğitim Şurası (1968), Büyük Eğitim Yürüyüşü (1969) Büyük Öğretmen Boykotu (1969), Demokratik Eğitim Kurultayı (1978) bunların kimileridir.

* EĞİT-DER tarafından düzenlenen bu kurultay, "Devlet memuru" statüsüyle çalıştırılan kamu emekçilerinin sendikal hakları konusuna özgülenmiş; eğitim emekçileri ve öteki kamu emekçilerinin, Hükümet, siyasal partiler, sendikalar, meslek örgütleri liderleri ve temsilcilerinin, Milli Eğitim Bakanı ve temsilcilerinin, bilim insanlarının, uzmanların, Avrupa ülkeleri öğretmen sendikaları temsilcilerinin ve binlerce izleyicinin katılımlarıyla 22, 23, 24 Eylül 1989 günlerinde Ankara Yüzüncü Yıl Konferans Salonu'nda gerçekleştirilmiştir.

Aynı devinim bugün burada, 12 Eylül rejiminin maddi ve manevi tahribatından ileri gelen oldukça ağır koşullar altında, bir kez daha doruk noktasında bulunuyor ve onu bu kez EĞİT-DER simgeliyor.

Örgütlü öğretmen hareketi TÖDMF'den TÖB-DER'e değin 32 yıl boyunca herhangi bir kesintiye uğramadığı halde 12 Eylül cuntasının gazabıyla birlikte sanki buharlaşmış, geride enkazı kalmış gibiydi. EĞİT-DER, 8 yıllık aradan sonra bu enkazın altından filizlenip gelen Türkiye öğretmeni hareketinin adıdır. Bu kapkaranlık kesinti döneminde demokratik süreçlerden ve yıllar yılı süren devinim ve deneyimlerden geçerek kazandığımız bilgi ve beceriler körelmiştir. 1980'den bu yana insan hak ve özgürlükleriyle, demokrasiyle, bilimle bağdaşması mümkün olmayan, Cumhuriyet tarihimizde görülmemiş boyutlarda tırmandırılan bir ideolojik kampanya, ülke çapında manevi yıkımlara neden olmuş, özellikle öğretmenler ve eğitim, bu kampanyanın hedefi haline getirilmiştir. TÖB-DER yöneticileri, işkence ve hapisane manzaralarında, DİSK yöneticileri ve gençlik örgütleri temsilcileriyle birlikte ön sıralara alınmışlardır.

TÖB-DER'in Genel Başkanı ve öteki kimi yöneticileri, yurt dışına çıkmak zorunda bırakılmışlardır. Şube yöneticileri ve üyelerinden birçokları işten atılmışlar, yerel mahkemelerde yargılanmışlardır.

Kısacası, özellikle eğitim alanında tam anlamıyla bir örgüt fobisi yaratılmıştır.

Bunlar yetmezmiş gibi, eğitim işkolu bir de Dernekler Yasası ile sıkıyönetim altına alınmıştır. Bu yasaya göre, yarım milyona yakın öğretmene dernek kurmak, Bakanlık izni olmadıkça kurulu derneklere üye olmak yasaktır. Üye olursa bile dernek yönetimlerine seçilmek yasaktır. Nice örgüt ustası hükümlü arkadaşımız bu bakımdan daha da beter durumdadır.

Öteki kimi yasalara göre ise iş akdiyle ücret karşılığında çalıştıkları halde, özel okul ve dershanelerde çalışan on binlerce öğretmene de sendika kurmaları, sendikalara üye olmaları yasaklanmıştır. Bu durum karşısında öğretmenlerin örgütlenmesinden yana olduklarını söyleyen Sayın Milli Eğitim Bakanları ve sayın siyasi parti liderleri ne yazık ki sözden öteye geçmemişler, somut bir adım atmamışlardır.

İşte EĞİT-DER Türkiye öğretmen hareketini böylesine dramatik bir ortamda temsile çalışmaktadır. Hem de kendisini sendikaya geçiş örgütü olarak görmektedir. EĞİT-DER'in bu işlevi, meslek sorunlarının çözümünü de kapsayan Tüzüğü'nün amaç maddesine uygundur: Şöyle ki; Eğitimin demokratikleştirilmesi, laik, bilimsel bir temele oturtulması, sosyal adalet ve anadili ilkesine dayandırılması, üyelerimizin mesleki gereksinimidir ve bu gereksinimin var olan koşullarda en yetkin bir biçimde giderilmesi eğitim işkolunun sorunlarıyla haşır neşir olan öğretmenlerin ve öteki çalışanların karnının doymasına, eğitimin yönetimine özgürce katılabilmelerine bağlıdır. Bunun gerçekleştirilmesinin önkoşulu ise grevli toplu sözleşmeli sendikadır.

Sendikalaşma savaşımımızı, kamu kesiminin öteki işkollarındaki sendikasız emekçilerin kuruluşlarıyla dayanışma ve eşgüdüm içinde sürdürmek durumundayız. Ayrıca başta TÜRK-İŞ ve ona bağlı sendikalar olmak üzere tüm işçi sendikalarının yeterince desteğinin de bu konuda yaşamsal önemi vardır. Başta Avrupa ülkeleri olmak üzere, yabancı ülkeler işçi sendikalarının, uluslararası kuruluşların desteği de önemlidir.

Böyle bir destek ve dayanışma ağı sonucunda, siyasal partiler, sorunun çözümüne ciddiyetle eğilmekten geri duramayacaklardır.

Sendikal Haklar Kurultayı'nın Değerli Üyeleri;

Öyle sanırız ki Kurultayımız bu bakımdan herhalde güzel bir kompozisyon oluşturmaktadır.

Bu kompozisyonun oluşmasında katkıda buldukları için, yurtiçinden gelen meslek kuruluşları ve işçi sendikaları temsilcilerine, bilim insanlarına, büyük özverileri göze alarak yurtdışından gelen kuruluş temsilcilerine, Yönetim Kurulumuz adına teşekkür ediyorum.

Ve yine, Kurultayımızı onurlandıran sayın parti liderleri, temsilcileri ve milletvekillerine, Sayın Milli Eğitim Bakanı'na, yabancı ülkelerin büyükelçilik temsilcilerine, TRT'nin ve basınımızın değerli mensuplarına teşekkür ediyorum.

Şubelerimizden ve Ankara okullarından ya da öteki meslek alanlarından gelerek Kurultayımızı zenginleştiren bütün arkadaşlarımıza da teşekkürlerimizi sunuyorum.

Kurultayımızı onurlandıran bütün belediye başkanlarına; özellikle ilgi ve destekleriyle bu etkinliğimizde bize güç katan Ankara Büyükşehir, Altındağ ve Çankaya belediye başkanlarına teşekkür ediyorum.

Kurultayımızın gerçekleşmesinde önemli katkısı bulunan Friedrich Ebert Vakfı Türkiye Temsilcisi Sayın Helmut Weber'e de burada teşekkürü bir borç biliyorum.

Yabancı konuklarımız arasında bulunan, Federal Almanya'nın IFFTU üyesi Bilim ve Eğitim Sendikası'nın Başkanı Sayın Dieter Wunder'e, 12 Eylül askeri mahkemesinin tek yanlı yargılamalarıyla mahkûm edilip kapatılan örgütümüz TÖB-DER'e Frankfurt'da bir büro açılmasını ve bu büronun bugüne değin yaşamasını sağladıkları için, bu vesile ile ve yine ayrıca teşekkürü, çok geç de olsa yerine getirilmesi gereken bir borç sayıyorum.

Öte yandan, askeri mahkeme kararıyla mahkûm edilen TÖB-DER'in bir sivil mahkemede aklanmasından sonra, ülkemizde benzeri görülmemiş bir "adalet olayı" yaşanmakta olduğunu da yine bu vesile ile bilgilerinize sunuyorum.

Kurultay'ın Değerli Üyeleri;

Memurların sendikalaşması konusundaki tartışmalar, şimdiye değin hemen daima, iç hukuk ve dış hukukta yer alan düzenlemeler üzerinde yoğunlaşmıştır. Artık Anayasa'da memurların sendikalara giremeyeceklerine ilişkin herhangi bir yasağın bulunmadığını, 657 Sayılı Yasa'da sendika kurma yasağının olmadığını herkes bilmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclis'ince onaylanan 98 Sayılı ILO Sözleşmesi'ne ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'ne dayanılarak memurların Türkiye'de sendikalaşabileceği, toplu sözleşme ve grev yapmaya da haklarının bulunduğu tezi de yine hemen herkesçe bilinmektedir.

Memurlara sendika hakkı tanıyan bir yasa maddesi olmamasının yanısıra sendika yasağı öngören bir hükmün de bulunmaması gerçekten bir boşluktur, değerlendirilmesi gereken bir olanaktır. Ama toplumun ve dünyanın genel devinim (hareket) ve gelişme yasaları açısından bir olanağın bulunup bulunmadığı, bu resmi/yasal olanaktan çok daha önemlidir.

Bugün bu resmi ya da yasal olanağın var olup olmaması düşünülmesizin bile “sendika” istemleri yükselebiliyor ve bunun aşığıında bir örgütlenme biçimi reddedilebiliyorsa, toplumun ya da nesnel dünyanın devinim ve gelişme yasaları doğrultusunda oluşan/oluşturulan somut bir durum var demektir.

Özellikle siyasetçilerimiz dikkatlerini “yasalarda boşluk var mıdır yok mudur” noktasına değil, dipten gelen sendika istemlerine çevirmeli, nesnel dünyanın önlenemez yasalarının önünü tıkamada kullanılan ama gerçekte çoktandır “miad”ını tamamlamış bulunan yasal engellerin aşılması yönünde, onların yerine çağımızın gerekleriyle, toplumsal gerçekliğin yasalarıyla uyumlu yasaların yapılması yönünde, hiç vakit geçirmeden devinime geçmelidirler.

Artık; “öğretmenlerin, tüm memurların örgütlenmelerinden yanayız, iktidara geldiğimizde memurlara grevli, toplusözleşmeli sendika hakkı tanıyacağız” gibi sözlerin hiçbir albenisi kalmamıştır.

Bu durumun bilincinde olarak, bugün burada, yarın bir başka yerde, yani her zaman her yerde söze değil, işe yönelik olmak... Hiçbir mazerete sığınmadan, eveleyip gevelemeden, ertelemeden, nesnel gerçekliğin gerisine düşmeden yapılması gerekenleri, beklenenleri yapmak... Örneğin bugün burada sendika istemleri, grev ve toplusözleşme hakkı istemleri konusunda daha da geç kalmadan ve de somut olarak, işe yönelik olarak, “şunları şunları yapacağım” diyebilmek... Çalışan öğretmenlerin EĞİT-DER'e üyeliklerini açıkça desteklemek, desteklediğini söyleyebilmek...

Artık herkesten, yetkili yetkisiz her ilgili kişi ve kuruluştan beklenen budur.

Değerli Arkadaşlarım;

Kurultay'ı izleyen dönemde, EĞİT-DER'in ve ilgili kardeş kuruluşların yürüttükleri sendikal hakların kazanılması savaşımı, kuşkusuz daha bir hız kazanacak ve yükselecektir. Kurultay'ın bu savaşıma kazandıracığı ivmenin daha da ötesine geçebilmek için yapabileceğimiz işleri şimdiden düşünmeliyiz.

Örneğin, Kurultay'dan sonra bir “Sendika Girişim Kurulu” oluşturabilir miyiz? Bu kurulun çalışmalarını sürekli olarak desteklemek üzere, siyasal partilerin, ulusal ve uluslararası kuruluşların, yabancı ülkeler işçi sendikalarının temsilcilerinden, bilim ve sanat insanlarından oluşan çok geniş çerçeveli bir “Sendika Girişimi Dayanışma Kurulu” oluşturabilir miyiz?

Bu ve benzeri somut öneriler kuşkusuz ki Kurultay çalışmalarımız boyunca irdelenecek, olabirliği tartışmasız nice çözümlere ulaşılacaktır.

Değerli Arkadaşlarım;

Bir ülkede işçisiyle memuruyla tüm çalışanların, sendikal hak ve özgürlükleri tam anlamıyla kullanabiliyor olmaları ya da olmamaları, demokrasinin en önemli göstergelerinden biridir.

Bu gerçeğin ışığında düşündüğümüzde diyebiliriz ki Sendikal Haklar Kurultayımız, öğretmen, öğrenci ve eğitim sorunlarının çözümü bakımından olduğu kadar, genel demokrasi savaşımlarımız açısından da önemli bir kazanımdır. Sizler, kiminiz evrensel dayanışma duygularıyla, demokrasi ve dünya barışı idealleriyle yabancı ülkelere geldiniz. Kiminiz sendikal hak ve demokratik eğitim istemleriyle Türkiye'nin çeşitli il ve ilçelerinden, Ankara'nın okullarından. Kiminiz farklılıklarınızla başka meslek alanlarından ya da başka işkollarından gelerek katıldınız Kurultayımıza. Böylelikle, buradaki bu görkemli manzarayı yarattınız hep birlikte. İçerde ve dışarda ülkemiz için özgürlük ve demokrasi özlemleriyle yanıp tutuşan herkesi onurlandırdınız.

Sağolunuz, var olunuz...

abece, Ekim 1989.

Not: Açılış günü, bu konuşmanın ardından bir imza kampanyası başlatılmış, yerli, yabancı konuklar bu kampanyaya imzalarıyla katılmışlardır. Daha sonra yurt çapında yürütülen kampanya sürecinde de imzası sürdürülen metnin bir örneği aşağıdadır:

1- Biz aşağıda imzaları bulunanlar açılış konuşmasında EĞİT-DER Genel Başkanı'nın önerdiği "Sendika Girişim Kurulu" ve "Sendika Girişim Kurulu İle Dayanışma" kurullarının oluşmasını destekliyoruz.

2- Tüm çalışanların, kamu görevlilerinin, öğretmenlerin "GREVLİ, TOPLUSÖZLEŞMELİ" sendika hakkını bir hak olarak görüyor, tanınması gerektiğine inanıyoruz.